

Terugkoppeling uitvraag Sector Brede Analyse Niet Financiële Risico's 2021 en 2020 (onderdeel integriteitsrisico's) voor de Pensioensector

Pensioenorganisaties dienen hun organisatie zodanig in te richten dat een integere bedrijfsvoering wordt gewaarborgd. DNB houdt risicogebaseerd integriteitstoezicht op voornoemde verantwoordelijkheid van de Nederlandse pensioenorganisaties.

Een belangrijke basis voor het integriteitstoezicht is het risicoprofiel dat DNB jaarlijks voor alle pensioenorganisaties vaststelt. Dit risicoprofiel bepaalt de intensiteit en prioriteit van het integriteitstoezicht ten aanzien van individuele instellingen op basis van de aard en omvang van de relevante integriteitsrisico's, de impact die deze risico's hebben en de mate van beheersing door instellingen. Naast de eigen toezichtinformatie, bijvoorbeeld vergaard in onderzoeken of publieke informatie, vormt het onderdeel integriteitsrisico's van de jaarlijkse **SBA-NFR**¹ (hierna: de jaarlijkse uitvraag integriteitsrisico's) een belangrijke informatiebron voor het in kaart brengen van de inherente integriteitsrisico's van instellingen en de beheersmaatregelen die zij hebben doorgevoerd.

Naast deze prioriteitstelling ten aanzien van het integriteitstoezicht op individuele pensioenorganisaties identificeert DNB op basis van de jaarlijkse uitvraag integriteitsrisico's bredere potentiële thema's.² Zo had DNB op grond van de jaarlijkse uitvraag integriteitsrisico's 2020 voor 2021 bepaald dat aandacht zal worden geschonken aan de compliance functie, belangenverstremming, fiduciair management en vastgoed binnen de pensioensector. Eerder werden in 2020 pensioenorganisaties bevestigd naar aanleiding van hun antwoorden op vragen over naleving van de Sanctiewet in de jaarlijkse uitvraag integriteitsrisico's. De ontvangen data geven ook sectorbrede inzichten die relevant zijn voor de risicoanalyse van DNB.

De informatie die DNB gebruikt voor haar data analyse is verkregen van pensioenorganisaties. De kwaliteit van de aangeleverde data is voor een goede analyse van groot belang. Daarom voert DNB ieder jaar verbeteringen in de uitvraag door en is na de jaarlijkse uitvraag integriteitsrisico's van 2020 een datacontrole uitgevoerd bij een aantal pensioenorganisaties. Het belang van tijdige, juiste en volledige aanlevering van de gevraagde data blijft de aandacht van DNB houden.

DNB benadrukt dat de analyse van de data uit de jaarlijkse uitvraag integriteitsrisico's nog in ontwikkeling is. Er wordt door DNB gewerkt met enkelvoudige analyses, waardoor de resultaten die worden gedeeld vrij generiek van aard zijn. Ook is slechts een aantal onderwerpen uit de jaarlijkse uitvraag integriteitsrisico's uitgelicht in deze terugkoppeling.

De onderhavige sectorbrede terugkoppeling aan de pensioensector heeft betrekking op de antwoorden die zijn gegeven op de jaarlijkse uitvraag integriteitsrisico's over de jaren 2020 en 2021, en vindt dit jaar voor het eerst plaats. DNB wil met deze brief graag een aantal inzichten met u delen die nuttig zijn bij de identificatie en mitigatie van (potentiële) integriteitsrisico's. DNB wil tegelijkertijd benadrukken dat de inzichten die DNB in deze brief deelt, enkel een weergave van de uitkomsten van de analyse zijn en niet gezien moeten worden als *good practices*.

---

¹ Sectorbrede Analyse Niet Financiële Risico's: op grond van internationale richtlijnen van de Financial Action Task Force (FATF) en Europese financiële toezichthouders (EBA, EIOPA en ESMA) doet DNB bij financiële instellingen jaarlijks onderzoek naar de inherente integriteitsrisico's en de getroffen beheersmaatregelen met betrekking tot o.a. naleving Sanctiewet, corruptie en belangenverstremming.

² De nieuwe toezichtmethodologie (ATM) van DNB voor integriteitstoezicht wordt toegepast op alle sectoren, dus ook voor pensioenorganisaties. Zie de Brochure ATM voor een nadere toelichting. (https://www.dnb.nl/media/yjdd5bfy/web_130477_ia_atm.pdf)

Op basis van de analyse van de data brengt DNB in onderstaande paragrafen de volgende onderwerpen onder de aandacht:

1. SIRA en Integrity Risk Appetite
2. Belangenverstrengeling
3. Sanctiescreening
4. Inzicht bij uitbesteding

SIRA en Integrity risk appetite

De systematische integriteitsrisicoanalyse (hierna: SIRA) dient de basis te vormen voor een goede identificatie en mitigatie van de relevante integriteitsrisico's. Belangrijk onderdeel van de risicobeheersingscyclus is dat pensioenorganisaties doorlopend bewuste keuzes maken over de eventuele blootstelling aan integriteitsrisico's: welke risico's gerelateerd aan uw activiteiten, relaties en transacties wilt u als pensioenfonds accepteren, welke risico's moeten vermeden of gemitigeerd worden door (aanvullende) beheersmaatregelen te treffen? Deze keuzes kan een instelling het beste maken, vastleggen en verifiëren door het formuleren van een heldere *integrity risk appetite*.³

SIRA

Het opstellen en actueel houden van de SIRA is een wettelijke plicht.⁴ Het merendeel van de pensioenorganisaties houdt de SIRA actueel: 63% (in 2020 was dit 66%) actualiseert de SIRA jaarlijks en 21% (in 2020 was dit 19%) eens in de twee jaar. Tegelijkertijd actualiseert 12% (in 2020 was dit 15%) van de pensioenorganisaties de SIRA niet frequent en geeft 2% (in 2020 was dit ook 2%) zelfs aan de SIRA helemaal niet te actualiseren. Tenslotte stelt 2% (in 2020 was dit 3%) van de pensioenorganisaties dat het actualiseren van de SIRA niet van toepassing is op hun instelling. Bij ruim 40% van de pensioenorganisaties leidt de SIRA in 2021 en in 2020 er ook toe dat beleid en beheersmaatregelen zijn aangepast.

DNB vraagt daarnaast aandacht voor de beantwoording van de vragen met betrekking tot de toetsing van de effectiviteit van de beheersmaatregelen in de SIRA. Gevraagd hiernaar geeft 78% (in 2020 was dit 75%) van de pensioenorganisaties dit te doen. Tegelijkertijd geeft 22% (in 2020 was dit 21%) aan dat er geen toetsing is uitgevoerd. Daarnaast zijn er pensioenorganisaties die in eerste instantie aangeven dat er geen toetsing is uitgevoerd, maar bij de vervolgvraag wel invullen dat de toetsing als effectief is beoordeeld. De gegeven antwoorden op dit onderwerp bestempelt DNB als onvoldoende. DNB doet daarom een dringend beroep op de pensioenorganisaties om aandacht te hebben voor de beantwoording van de vragen van de jaarlijkse uitvraag integriteitsrisico's. DNB zal in de nabije toekomst nader inzoomen op de wijze waarop deze toetsing bij pensioenorganisaties plaatsvindt.

Grootste risico's

Uit de jaarlijkse uitvraag integriteitsrisico's van 2020 bleek dat pensioenorganisaties het risico op belangenverstrengeling als het grootste risico zagen: 72%. Dit percentage is in 2021 nagenoeg gelijk gebleven (73%). Uit de SBA NFR 2021 blijkt dat pensioenorganisaties het risico op cybercrime als het grootste integriteitsrisico zien: 77% (in 2020 was dit 69%) van de pensioenorganisaties benoemt dit integriteitsrisico in haar top 3. Andere risico's die hoog scoren voor de pensioenorganisaties zijn maatschappelijke onbetamelijkheid (2021: 36%; 2020: 35%) en externe fraude (2021: 33%; 2020: 36%).

Integrity risk appetite

Uit de jaarlijkse uitvraag integriteitsrisico's 2021 volgt dat 5% (in 2020 was dit nog 9%) van de pensioenorganisaties geen integrity risk appetite heeft geformuleerd, dit komt neer op 9

³ Zie ook DNB document Good Practice Integrity Risk Appetite (<https://www.dnb.nl/media/q5helobk/dnb-brochure-good-practice-integrity-risk-appetite.pdf>)

⁴ Artikel 19 Besluit financieel toetsingskader voor pensioenfondsen en artikel 12 Besluit prudentiële regels Wft voor PPI's

(in 2020 16) instellingen. DNB benadrukt het belang van het formuleren van een heldere integrity risk appetite om bewuste keuzes te kunnen maken ten aanzien van de integriteitsrisico's die een instelling loopt. Door de uitkomsten van de SIRA te toetsen aan de integrity risk appetite, bepaalt u continu of uw instelling deze risico's wil accepteren, mitigeren of vermijden.

Belangenverstremgeling

Belangenverstremgeling is een reëel risico binnen de pensioensector. De sector kenmerkt zich door relatief veel bestuurders met nevenfuncties, interne toezichthouders en/of medewerkers die actief zijn bij meerdere instellingen binnen dezelfde sector en daarbuiten, bijvoorbeeld bij verzekeraars, banken en vermogensbeheerders. Het is daarom van belang om het risico op belangenverstremgeling (en de schijn ervan) te beheersen.

Nevenfuncties

Registratie van nevenfuncties is noodzakelijk in de beheersing van het risico op belangenverstremgeling. Het geeft het bestuur en de compliance functie inzicht in wie welke nevenfuncties bekleedt, en of, bijvoorbeeld door wijziging van omstandigheden, de nevenfunctie nog wel kan worden uitgevoerd. Pensioenorganisaties registreren dan ook in bijna alle gevallen de nevenfuncties van bestuurders, zo blijkt uit de antwoorden op de vragenlijst. Slechts twee pensioenorganisaties registreren in 2021 de nevenfuncties van bestuurders niet (overigens registreerde in 2020 zelfs 100% de nevenfuncties van bestuurders). Ten aanzien van de nevenfuncties van interne toezichthouders en sleutelfunctiehouders geeft respectievelijk 89% (2020: 85%) en 86% (2020: 84%) van de pensioenorganisaties aan deze te registreren.

Ten slotte blijkt dat het inmiddels gangbaar is dat nevenfuncties bij aanvaarding (en verlenging) aan de pensioenorganisaties worden opgegeven. Niet altijd worden de opgegeven nevenfuncties ook toegestaan. Om de actualiteit te borgen, geeft 69% (in 2020 was dit 63%) van de pensioenorganisaties aan jaarlijks een controle uit te voeren op de volledigheid van de opgegeven nevenactiviteiten. 26% (in 2020 was dit 29%) geeft aan dit helemaal niet te doen. Door niet zelf als pensioenorganisatie een controle uit te voeren op de volledigheid van de opgegeven nevenactiviteiten, vaart men op hetgeen door de functionaris qua nevenfuncties is opgegeven.

Voor de volledigheid: de vraagstelling in de jaarlijkse uitvraag integriteitsrisico's biedt momenteel geen inzicht in de wijze waarop deze controle plaatsvindt en of deze als afdoende kan worden gekwalificeerd.

Werkafspraken

Bijna alle pensioenorganisaties (97% voor beide jaren) maken expliciete werkafspraken over hoe om te gaan met (de schijn van) belangenverstremgeling bij bestuursleden. Deze afspraken worden bij de interne toezichthouders voor 90% (2020: 88%) gemaakt en voor 91% (2020: 83%) bij sleutelfunctiehouders.

Uit de antwoorden van de jaarlijkse uitvraag integriteitsrisico's 2021 én 2020 blijkt dat van de 85 pensioenorganisaties die het fiduciair management hebben uitbesteed, 49% dit heeft uitbesteed aan (een onderdeel van) dezelfde organisatie als waaraan ook het vermogensbeheer is uitbesteed. Dit kan tot een verhoogd risico op belangenverstremgeling leiden. Van deze 49% meldt ruim 60% (in 2020 was dit 58%) dat er geen werkafspraken over belangenverstremgeling zijn gemaakt dan wel dat deze niet van toepassing zijn voor het fiduciair management.

Mede vanwege het hoge percentage van het aantal pensioenorganisaties dat het fiduciaire management heeft uitbesteed aan dezelfde organisatie als waaraan ook het

vermogensbeheer is uitbesteed, heeft DNB in 2021 bij 20 van deze pensioenorganisaties een nadere uitvraag gedaan naar de beheersing van het risico op belangenverstremgeling.

Geschenken en uitnodigingen

Het registreren van ontvangen en gegeven geschenken of uitnodigingen is van belang in het voorkomen en herkennen van (potentiële) belangenverstremgeling. Momenteel registreert 70% (in 2020 was dit nog 63%) van de pensioenorganisaties zowel de ontvangen als de gegeven geschenken en/of uitnodigingen van bestuursleden. Voor interne toezichthouders is dit percentage 48% (in 2020 was dit 40%).

Opvallend is dat 6% (zowel in 2021 als in 2020) van de pensioenorganisaties noch de ontvangen en de gegeven geschenken noch de uitnodigingen voor bestuurders registreert. In het geval van interne toezichthouders is dit percentage 30% (in 2020 was dit 28%).

Sanctiescreening

Naleving van de Sanctiewet 1977 (hierna: Sw) en de bijbehorende Regeling toezicht Sanctiewet (hierna: Regeling) is een verplichting voor alle pensioenorganisaties. Sancties zijn een instrument van (internationaal) buitenlands beleid en veiligheidsbeleid. Pensioenorganisaties spelen een belangrijke rol bij de concrete uitvoering van sanctiemaatregelen. De toepassing van deze maatregelen door financiële instellingen is sterk bepalend voor de effectiviteit daarvan.

Bijna alle pensioenorganisaties (96%, in 2020 was dit 97%) geven aan deelnemers én beleggingen te screenen tegen de Nederlandse en Europese sanctielijsten. Echter slechts 56% (in 2020 was dit 52%) screent externen met wie een zakelijke relatie bestaat of wordt aangegaan. Dit is wel verplicht en heeft de aandacht nodig van de betrokken pensioenorganisaties.

Opvallend is overigens dat screening bij dooruitbesteding hoger scoort met 72% (in 2020 was dit 68%).

Een ander punt van aandacht is dat 83% (in 2020 was dit 75%) van de pensioenorganisaties (en/of hun PUO) controleert of de sanctielijsten waartegen wordt gescreend actueel zijn. Dientengevolge accepteert bijna 20% van de pensioenorganisaties het risico dat mogelijk tegen verouderde lijsten wordt gescreend en de Sw wordt overtreden.

Ten slotte verwijst DNB in het kader van de naleving van de Sw en de bijbehorende Regeling voor pensioenorganisaties naar de in 2016 gepubliceerde handreiking 'Naleving Sanctiewet'.⁵

Inzicht bij uitbesteding

Pensioenorganisaties besteden veel werkzaamheden geheel of gedeeltelijk uit. Het pensioenfonds blijft echter te allen tijden verantwoordelijk voor de naleving van wet- en regelgeving. Het is dan ook noodzakelijk dat instellingen een bijbehorend en passend beheersingskader hebben. Inzicht hebben in het integriteitsbeleid van de uitbestedingspartij is daarbij noodzakelijk, net als een periodieke evaluatie hiervan.

Uit de antwoorden op de jaarlijkse uitvraag integriteitsrisico's blijkt dat 85% (in 2020 was dit 82%) van de pensioenorganisaties meldt dat zij inzicht heeft in alle partijen waaraan is (door)uitbesteed. Bij 42% (in 2020 was dit 40%) van de pensioenorganisaties wordt het integriteitsbeleid van de uitbestedingspartij geëvalueerd.

---

⁵ [naleving-sanctiewet-voor-pensioenorganisaties.pdf \(dnb.nl\)](#)